

Kamil Sulej*

Jan Mazur OSPPE. *O dialogu w życiu społecznym.*
Szkic edukacyjny dla studentów teologii.
Kraków: Wydawnictwo Platan 2024 ss. 184

Lektura książki o. Jana Mazura OSPPE pt. *O dialogu w życiu społecznym. Szkic edukacyjny dla studentów teologii* od pierwszych stron przykuwa uwagę czytelnika precyzyjnymi porównaniami oraz trafnie dobranymi przykładami, co znacznie ułatwia zrozumie opisywanego zagadnienia.

Obfite w treść *Wprowadzenie* zaprasza czytelnika do poznania znaczenia dialogu z perspektywy naukowej, filozoficznej, teologicznej i społecznej. Pomocny jest *Aneks* zawierający wybrane fragmenty wypowiedzi Kościoła na temat dialogu, który komponuje się z całością.

Autor od samego początku zaprasza czytelnika do zrozumienia pojęcia dialogu w odniesieniu do myśli chrześcijańskiej, według której człowiek buduje z człowiekiem relację, w której uczestniczy sam Bóg. Stanowi to podstawę do zrozumienia dialogu w koncepcji proponowanej przez o. Mazura, ponieważ jest to metoda umożliwiająca poznanie prawdy, procesu komunikacji, wymiany myśli oraz postawy społecznej.

Dialog jest wyrazem poznania, a co za tym idzie kreowania rzeczywistości. W konsekwencji ujęcie takie prowadzi do realizacji dobra, które jest celem samym w sobie każdej strony dialogu. Zatem dialog to nic innego jak „proces wymiany myśli, dawania świadectwa i komunikacji miłości”, zachodzący w bezpośrednim kontakcie, jak i relacjach społecznych, grupach zawodowych, politycznych czy religijnych.

Ważna w dialogu jest postawa etyczna grup i osób, które są stronami. Ma to istotne znaczenie, ponieważ dzięki takim cechom jak m.in. szczerść, dobra wola,

* Kamil Sulej – historyk, sekretarz redakcji „Społeczeństwo. Studia, prace badawcze i dokumenty z zakresu nauki społecznej Kościoła”, prezes zarządu Katolickiego Stowarzyszenia „Civitas Christiana”, ORCID: 0000-0003-3168-8592.

rzetelność, lojalność czy roztropność, możliwa jest sztuka prowadzenia dialogu. Zauważmy, że współczesne społeczeństwa charakteryzują się pluralizmem, co – jak podkreśla Autor – sprawia, iż osoby prowadzące dialog przejawiają postawę otwartą i cechują się zdrowym krytycyzmem.

Autor słusznie zauważa, że najważniejszy jest dialog prowadzony z Bogiem, czego wyrazem jest modlitwa. Pisze: „[...] głębszym jego wymiarem jest wsłuchiwanie się w głos sumienia, w którym Bóg mówi do człowieka, wskazując dobro i przestrzegając przed złem”.

Zwróćmy uwagę, że najwyższą formą dialogu religijnego jest dialog w Bogu, w którym, jak zaznacza Autor, uczestniczy całe społeczeństwo. Osoby zaangażowane w życie Kościoła i realizujące jego nauczanie nie lekceważą spraw dotyczących ich na co dzień, jednak dzięki swojej wierze potrafią się łączyć i współpracować z ludźmi, którzy kierują się tym samym systemem wartości. Jest to istotne z perspektywy przestrzeni, w której żyją, ponieważ w sposób naturalny współpracują i kształtują przestrzeń społeczną w duchu poszanowania wolności osoby ludzkiej oraz szczerego poszukiwania prawdy i dialogu pomiędzy ludźmi. Warto zauważyć, iż takie rozumienie dialogu, które proponuje o. Jan Mazur, stanowi przedmiot opisywanej książki.

Wydanie adresowane jest przede wszystkim do studentów nauk teologicznych. Składa się na nie *Wprowadzenie* i *Posłowie* oraz cztery rozdziały: *Podstawy nauki o dialogu*, *Filozofia dialogu*, *Teologia dialogu* oraz *Dialog w przestrzeni społecznej*.

Książka jest istotnym wkładem w budowanie wiedzy z zakresu teologii i katolickiej nauki społecznej, w zakresie zrozumienia, czym jest dialog i jego podstawowe prawa. Bez wątplenia temat pozostaje bardzo ważny i aktualny, gdyż przeżywamy ogromny kryzys relacji, począwszy od relacji rodzinnych, a skończywszy na debacie publicznej, i umiejętności prowadzenia dialogu.

Autor daje zatem czytelnikowi szansę poznania podstawowych zagadnień zaczerpniętych z literatury przedmiotu. Wykorzystane do tego zostały wcześniejsze publikacje o. Jana Mazura, ks. Jana Wala oraz prace zbiorowe, m.in. *Kompendium nauki społecznej Kościoła*. Dużym walorem edukacyjnym jest *Aneks*, który zawiera wybrane wypowiedzi Kościoła na temat dialogu, począwszy od nauczania Pawła VI, a skończywszy na adhortacji papieża Franciszka z 2013 r. Należy podkreślić, iż omawiana publikacja z pewnością pogłębi wiedzę w zakresie omawianego zagadnienia.

W rozdziale pierwszym Autor omówił niezbędne postawy umożliwiające prowadzenie dialogu. Naturalne jest, że gdy dochodzi do spotkania człowieka z człowiekiem, powstaje komunikacja będąca przejawem ludzkiego życia, wpływająca nie tylko na jego wymiar fizyczny, ale także duchowo-moralny. Autor podkreśla, że „[...] każdy dialog ma kontekst personalistyczny, gdyż jego partnerzy to osoby lub grupy osób”.

Jest to także wymiar wzajemnych relacji, niepowtarzalności, rozumności i wolności każdego człowieka, który posiada swoją godność. Ma to istotne znaczenie dla zrozumienia, czym jest dialog i że w dialogu pozostajemy „wrażliwi na tajemnicę człowieka”. Akceptujemy postawy: nadziei, miłości, wolności, równości, godności, autentyczności, otwartości, zdrowego krytycyzmu, lojalności, uczciwości, roztropności, łagodności oraz odwagi. Należy w pełni zgodzić się z Autorem, że powyższe wartości uzdalniają dialogujących do „wyzwalania dobra”.

Koncepcjom teologii dialogu poświęcony został rozdział drugi. Jest to swego rodzaju refleksja na temat dialogu między ludźmi, w którym zakłada się, że jest on „naznaczony obecnością i uczestnictwem samego Boga”. Mając na celu lepsze poznanie tej koncepcji, Autor prezentuje trzy spojrzenia: dialogiczność według Guardiniego, teologię dialogu w ujęciu Barnes’a oraz wizję dialogu w *Ecclesiam suam*.

Zwracając szczególną uwagę na trzecie ujęcie, należy podkreślić, iż Bóg pierwszy rozpoczął dialog z człowiekiem, a człowiek winien w tym procesie naśladować Boga. Postawa taka prowadzi do wyodrębnienia dialogu chrześcijańskiego, który charakteryzuje się spełnieniem trzech warunków: 1) chrześcijanie zawsze powinni szukać dialogu ze światem jako pierwsi, nie czekając na propozycję ze strony świata; 2) pierwszym i najważniejszym motywem dialogu chrześcijańskiego ma być szczerą miłość bliźniego; 3) podejmowany przez Chrystusa dialog z ludźmi dobrej woli nie może być uwarunkowany interesownością.

Omawiając zagadnienie teologii dialogu, Autor nie pomija nauczania Jana Pawła II, który podkreślał, że dialog w sprawie pokoju nie jest utopią lecz „[...] stanowi centralny i niezbędny element każdej myśli o charakterze etycznym”. Dialog jest niezbędnym warunkiem pokoju między ludźmi.

Dialog w społeczeństwie stanowi istotne narzędzie umożliwiające właściwe i skuteczne rozwiązywanie problemów. Wyznacznikiem dialogu społecznego jest jego przedmiot, ponieważ jego sensem jest wspólne dochodzenie do prawdy w kontekście dobra społecznego. Autor przytacza pięć komponentów, które są obowiązujące w dialogu: rozmowa (polegająca na komunikacji stron, wymianie myśli, a także uczuć), otwartość (ujawnienie innym siebie, mówienie innym o sobie, otwarcie się grupy lub osoby wobec drugiej strony dialogu), rozumienie rozmówcy (wzajemne słuchanie siebie), zbliżenie społeczno-emocjonalne (powstanie więzi społecznych pomiędzy stronami, wzbogacone niekiedy czynnikiem empatii) oraz wola wspólnego działania, czyli wzajemnej pomocy. W otaczającej przestrzeni społecznej dialog prowadzony za pomocą modelu katolickiej nauki społecznej, tzn. spotkanie – rozmowa – porozumienie, postrzegany jest z perspektywy teologii jako „metoda, proces i postawa”.

Książka autorstwa o. Jana Mazura OSPPE jest cenną pomocą w rozumieniu zjawiska, z którym spotyka się zarówno każdy człowiek, jak i całe społeczeństwo. Stanowi ona także wkład w promocję katolickiej nauki społecznej, potwierdzając

jednocześnie, że jest to nauka, która bada zjawiska aktualne zgodnie z określonymi wartościami i zasadami. Publikacja pt. *O dialogu w życiu społecznym* powinna znaleźć swoje miejsce na półkach wszystkich osób zatroskanych o dobro wspólne i poszukiwanie prawdy poprzez budowanie relacji z drugim człowiekiem w społeczeństwie. Lektura publikacji o dialogu wskazuje nam metody umożliwiającego jego skuteczne prowadzenie.